

АНАЛІЗ РІВНЯ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній статті проведено дослідження стану безробіття на ринку праці в Україні. Проаналізовано сутність феномену безробіття. Проведено аналіз рівня безробіття в Україні та світі.

Ключові слова: безробіття, зайнятість, робоча сила, ринок праці.

Abstract

In the article it was conducted the research of unemployment on the labour-market of Ukraine. Was analyzed the essence of the phenomenon of unemployment. Analysis of unemployment in Ukraine and the world.

Keywords: unemployment, employment, labour force, labour market.

Вступ

Одна з основних цілей макроекономічної політики держави є досягнення високого рівня зайнятості. Економічна система, що створює додаткову кількість робочих місць, ставить задачу збільшити кількість суспільного продукту і тим самим у більшому ступені задовольнити матеріальні потреби населення. При неповному використанні наявних ресурсів робочої сили система працює не досягаючи границі своїх виробничих можливостей. Чимало проблем безробіття наносить і життєвим інтересам людей, не даючи їм прикласти своє уміння в тім роді діяльності, у якому людина може найбільше виявити себе, чи лишеає їх такої можливості. Безробіття є однією з корінних соціально-економічних проблем сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки та важливою характеристикою конкурентоспроможності ринку праці. Надмірне безробіття негативно відображається на всій економіці країни, саме тому вивчення цього питання на сьогодні є актуальним.

Отже, метою роботи є аналіз стану та динаміки показників безробіття в Україні за останні роки, дослідження структури безробітних за віковими групами, статтю та місцем проживання та порівняльний аналіз із країнами ЄС.

Результати дослідження

Сучасний стан ринку праці характеризується наявністю певних проблем, які є бар'єром для нормального соціально-економічного розвитку як усієї країни, так і її окремих регіонів. Особливе занепокоєння викликає наявність кількісно-якісного дисбалансу між пропозицією та потребою у робочій силі, високим рівнем безробіття, падінням зайнятості, низьким рівнем працевлаштування в сільській місцевості.

Згідно ст.2 Закону України «Про зайнятість населення», «безробітними визнаються працездатні громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до підходящої роботи. Безробітними визнаються також інваліди, які не досягли пенсійного віку, не працюють та зареєстровані як такі, що шукають роботу» [1].

В ст.2 цього ж Закону встановлено, що не можуть бути визнані безробітними громадяни:

а) віком до 16 років, за винятком тих, які працювали і були вивільнені у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, реорганізацією, перепрофілюванням і ліквідацією підприємства, установи і організації або скороченням чисельності (штату);

б) які вперше шукають роботу і не мають професії (спеціальності), в тому числі випускники загальноосвітніх шкіл, у разі відмови їх від проходження професійної підготовки або від оплачуваної роботи, включаючи роботу тимчасового характеру, яка не потребує професійної підготовки;

в) які відмовились від двох пропозицій підходящої роботи з моменту реєстрації їх у службі

зайнятості як осіб, які шукають роботу;

г) які мають право на пенсію за віком, у тому числі на пільгових умовах, на пенсію за вислугу років та скористалися цим правом або досягли встановленого законом пенсійного віку [1].

Безробіття не може бути доцільним ні в економічному, ні в соціальному плані, оскільки його зростання створює цілий комплекс проблем: скорочується купівельна спроможність населення, бюджет втрачає платників податків, підприємство – персонал. Зростають ризик соціального напруження, додаткові витрати на підтримку безробітних. Створення в Україні цивілізованого ринку праці, який би дозволяв громадянину оперативно знайти необхідну роботу з умовами праці, що відповідають вимогам безпеки й гігієни, з гідною заробітною платою, а роботодавцю – працівників необхідної кваліфікації, можливе тільки за наявності ефективної системи працевлаштування [3].

В Україні рівень безробіття визначають за методологією міжнародної організації праці (МОП), а також рівень зареєстрованого безробіття. Наведемо динаміку кількості безробітних та рівня безробіття в Україні за 2017 - 2019 рр. (за даними [2]) в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка кількості безробітних та показників безробіття в Україні

Роки	Безробітне населення			
	у віці 15-70 років		працездатного віку	
	в середньому, тис. осіб	у % до економічно активного населення відповідної вікової групи	в середньому, тис. осіб	у % до економічно активного населення відповідної вікової групи
2014	1 847,6	9,3	1 847,1	9,7
2015	1 654,7	9,1	1 654,0	9,5
2016	1 678,2	9,3	1 677,5	9,7
2017	1698,0	9,5	1697,3	9,9
2018	1578,6	8,8	1577,6	9,1
2019	1487,7	8,2	1486,9	8,6

При аналізі важливо розглянути рівень безробіття населення за статтю, віковими групами та місцем проживання, тож наведемо цю інформацію по Україні у 2019 році (за даними [2]) в таблиці 2.

Таблиця 2

Рівень безробіття населення за статтю, віковими групами та місцем проживання у 2019 році

Категорія населення	Рівень безробіття (у середньому за період, у % до кількості економічно активного населення відповідної вікової групи)							
	усього	у тому числі за віковими групами, років						
		15-24	25-29	30-34	35-39	40-49	50-59	60-70
Усе населення	8,2	15,4	8,4	7,3	7,5	8,4	8,0	0,1
жінки	7,9	15,3	7,8	6,3	8,0	8,6	7,2	0,1
чоловіки	8,5	15,5	8,8	8,1	7,0	8,2	8,8	0,2
міські поселення	8,0	15,1	8,0	6,8	7,3	8,7	7,7	0,2
сільська місцевість	8,6	15,9	9,1	8,6	8,2	7,6	8,5	–

Проаналізувавши таблицю 2, можна сказати, що у чоловічої частини населення в цілому рівень безробіття вищий (8,5 %), ніж у жіночої частини (7,9 %). Особливо високий рівень безробіття серед населення віком 15-24 роки (15,44 %), а саме в чоловіків цей показник складає 15,5 %, а у жінок – 15,3 %. Населення цього віку – це молоді спеціалісти, які тільки закінчили навчальні заклади і знаходяться в пошуку роботи. Уникнути такого безробіття можна було б шляхом направлень на роботу спеціалістів від навчальних закладів, в яких вони навчались, але не у всіх навчальних закладах Украї-

ни присутня така практика. Щодо безробітних, які проживають у сільській місцевості, – в них рівень безробіття вищий (8,6 %), ніж у міських поселеннях (8,0 %). Економісти виділяють багато причин виникнення безробіття в сільській місцевості. Однією з основних є те, що у процесі реформування аграрного сектору багато колективних господарств розпалися, а нових на їхньому місці не сформувалось. Внаслідок цього значна частина робочої сили залишилась незадіяною у виробництві. Без роботи залишились пастухи, комбайнери, доярки, свинарки, трактористи та інші працівники [4].

Для того щоб краще прослідкувати динаміку кількості безробітних в Україні (віком від 15 до 70 років), відобразимо дані на графіку зображеному на рис. 1.

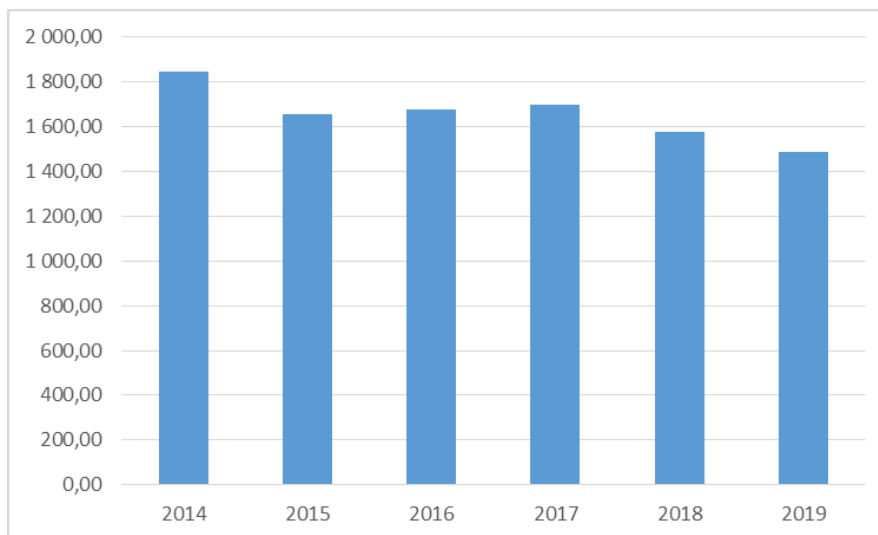

Рис. 1. Динаміка кількості безробітних у 2014-2019 рр.

З рис. 1 видно, що з 2014 року кількість безробітних стрімко знизилась. З 2015 до 2017 років відбувалося поступове підвищення рівня безробіття в Україні, а з 2017 року прослідковується зниження кількості безробітних. Отже, наразі в Україні відстежується чітка тенденція зміни чисельності безробітних, рівень безробіття знизився на 1,3 % за останні 3 роки.

Проте рівень безробіття в Україні становить 8,6 % і він є одним із найбільших в Європі. Порівнюючи дані Державної служби статистики та Євростату, можна побачити, що Україна випереджає більшість країн Європи (табл. 3).

Таблиця 3

Рівень безробіття в Україні та країнах Європи

Країна	Рівень безробіття, %
Греція	16,7
Іспанія	14,2
Італія	9,7
Україна	8,6
Франція	8,5
Хорватія	7,1
Швеція	7,1
Кіпр	7,0
Латвія	6,8
Португалія	6,5
Литва	6,4

Країна	Рівень безробіття, %
Бельгія	5,7
Люксембург	5,7
Словаччина	5,3
Ірландія	5,3
Данія	4,6
Естонія	4,6
Словенія	4,5
Болгарія	4,5
Австрія	4,4
Румунія	3,9
Угорщина	3,5

Країна	Рівень безробіття, %
Мальта	3,4
Нідерланди	3,4
Польща	3,3
Німеччина	3,0
Чеська Республіка	2,1

Висновки

Для зменшення рівня безробіття в Україні можна запропонувати наступні заходи. Перш за все це впровадити зниження податків для підприємств, за умови збереження робочих місць (для компенсування витрат на прийом нових працівників), створювати нові робочі місця, за рахунок взяття кредитів для технічного переобладнання і розширення підприємств. Забезпечувати перенавчання або підвищення кваліфікації кадрів, відповідно до потреб галузей, що розвиваються. Створювати центри навчання молодих людей тим професіям, шанси на зайнятість у яких найбільш високі. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу.

Для компенсації витрат на впровадження даних заходів, можна запропонувати введення диференційованих ставок податків, накопичення коштів за допомогою державних депозитів з вищими ставками, а також збільшення розмірів штрафів за порушення чинного законодавства. Унаслідок цього ми можемо досягнути зменшення рівня безробіття та збільшення кількості працевлаштованого населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про зайнятість населення» : від 18.03.1991 р., № 803-12.
2. Державна служба статистики [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Гальків Л.І. Втрати людського капіталу: чинник безробіття/ Л.І. Гальків//Економіка і регіони. – 2009. – С.110-113.
4. Зоярна Н. М. Безробіття на селі: причини та шляхи подолання / Н. М. Зоярна, О. М. Каралюс. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – №21. – С. 176–178

Шевченко Марія Валентинівна – ст. гр. УБ-16б, Факультет менеджменту на інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: shvchnk.m@gmail.com.

Shevchenko Mariia V. – student of group UB-16b, Faculty of management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: shvchnk.m@gmail.com.